

Aanpassen van het zorgleefplan in functie van zorgdoel en zorgnoden

Leidraad voor professionele medewerkers

Dit document is een leidraad om het Zorgleefplan aan te passen en met het team stil te staan bij wat op dit moment goede zorg is voor de bewoner.

Verandering in situatie = verandering in zorgdoel = aanpassen van de zorg!

Knipperlicht gezien = verandering in de situatie?

- Bespreek in team wat jullie zien.
- Vraag aan de arts een update van de medische info.

Voor elke verandering in zorgdoel: de totaalzorg herbekijken op lichamelijk, psychisch en psycho-sociaal vlak

- Bespreken met de bewoner, familie en huisarts.
- Bekijken welke aanpassingen je aan de zorg kan doen.
- Specialist ter zake betrekken bv. kinesitherapeut voor houding, logopedist voor voeding, referentiepersonen dementie en palliatieve zorg, ...
Motiveer je team om alle specialisten rond de tafel te brengen. Vergeet zeker ook niet het nachtteam te bevragen!

Mogelijke zorgdoelen

- **Zorgdoel A:** Alles doen om het leven te behouden - ziekenhuisopname indien nodig
- **Zorgdoel B:** Behoud van functies: Alle nodige handelingen om functiebehoud te verzekeren met maximale inzet van de professionele zorgverlening - (korte) ziekenhuisopname indien nodig
- **Zorgdoel C:** Comfortzorg: Alle zorg en het medisch beleid zijn gericht op een optimaal welbevinden en een aanvaardbare kwaliteit van leven. Een levensverlengend effect van een op dit doel gericht handelen wordt niet meer nagestreefd.
- **Zorgdoel Ct:** Terminale comfortzorg: alles doen om het stervensproces te ondersteunen

Nuttige instrumenten

- PICT-schaal
- Reisbergschaal, specifiek voor personen met dementie
- Palliative performance scale (PPS)

In het schema staan verwijzingen naar meer achtergrondliteratuur en nuttige instrumenten.

Lichamelijke noden

Domein	Wat?	Door wie?	Hulpmiddelen/literatuur
Comfort/houding bewoner	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Heeft de bewoner een goede zit- en lighouding? ☐ Is er meer ondersteuning nodig? ☐ Verlopen de transfers goed of kunnen deze verminderd worden indien nodig? ☐ Decubitusrisico? Is er een aangepaste matras en kussen voorzien? Wisselhouding? ☐ Zijn extra onderzoeken nog nodig? Bespreek vooraf goed wat je gaat doen met het resultaat en beslis zo of het nog zinvol is. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Team ☐ Kine ☐ Ergo ☐ Referentiepersoon dementie 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Muziek ☐ Aromatherapie ☐ Positioneringsmateriaal ☐ Braden-schaal http://www.decubitus.be/richtlijnen/nl/bradenschaal.htm
Vermoeidheid	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Is de bewoner moe? ☐ Activiteiten afbouwen of behouden? ☐ Meer bedrust? Vroeger in bed? Later uit bed? Middagrust? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Team 	
Slaapkwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Slaapt de bewoner goed in? Slaapt hij/zij door? ☐ Is er sprake van gestoord dag- en nachtritme? ☐ Is er onrust? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Team ☐ Nachtteam 	

<p>Pijn en ongemak (kortademigheid, spierschokken, rusteloosheid, angst, benauwdheid, verwardheid,...)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Geeft de bewoner aan dat hij/zij pijn heeft? Op een verbale of non-verbale manier? Worden verbale en non-verbale pijnschalen gebruikt? ☐ Observeer goed, er is vaak een verband tussen pijn en onrustig of geagiteerd gedrag. ☐ Wordt de medicatie aangepast zodat de bewoner geen pijn heeft, in rust en tijdens handelingen? Denk bij het opstarten van de pijnmedicatie ook aan voorkomen van obstipatie. ☐ Is er een stand order bij toename van de pijn of voor andere symptomen? ☐ In een terminale fase: Is er comfortzorg nodig i.k.v. kortademigheid en spierschokken? Is de familie op de hoogte van deze mogelijke symptomen? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Team ☐ Referentiepersoon palliatieve zorg en dementie ☐ Huisarts 	<p>Observatieschalen: Pacslac, Pacslac D, Repos, numerieke schaal, PAIC 15 https://www.zorgvoorbeter.nl/dementie/zorg/pijn-herkennen</p> <p>http://www.palliatieve.org/hulpverlener/werkinstrumenten/pijnschalen</p>
<p>Wondzorg</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Wordt het juiste wondzorgmateriaal gebruikt? Kan er overgeschakeld worden naar materialen waardoor er minder frequent wondzorg moet gedaan worden en het comfort van de bewoner verhoogt? ☐ Familie bevragen en informeren i.v.m. evt. duurdere producten, maar minder verbandwissels ☐ Is er pijn tijdens de wondzorg (zie pijn)? Denk aan extra pijnstilling voor de wondzorg. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Team ☐ Referentiepersoon wondzorg ☐ Huisarts 	<p>Aanvraag tussenkomst ziekenfonds actieve verbanden https://www.riziv.fgov.be/nl/themas/kost-terugbetaling/door-ziekenfonds/geneesmiddel-gezondheidsproduct/terugbetalen/Paginas/terugbetaling-actieve-verbandmiddelen-chronische-wonden.aspx</p>

<p>Voeding</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Hoe verloopt het eten en drinken? ☐ Is de slikfunctie veranderd? Heeft de bewoner nood aan een andere consistentie van drank en maaltijden? Wenst de bewoner nog eten/ drinken? Kan dit nog i.f.v. de slikfunctie? ☐ Wordt het juiste materiaal gebruikt bij eten en drinken? ☐ Zijn er afspraken binnen het team i.v.m. het aanbieden van eten? ☐ Is er aandacht voor de mondhygiëne? Is er hinderlijke slijmvorming? ☐ Als de bewoner minder drinkt, denk dan ook aan het risico op obstipatie. ☐ Is het zinvol om vocht- en voedselopname te registreren? ☐ Gewicht? <p><i>Bij terminale zorg:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Is de familie op de hoogte van cachexie? ☐ Heeft de bewoner last van misselijkheid en braken? Is er een staand order voor misselijkheid en braken? ☐ Als de bewoner stopt met eten en drinken, is er extra aandacht voor mondzorg bv. in de vorm van 'regelmatig mond en slijmvliezen te bevochtigen? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Team ☐ Logopedist/diëtist ☐ Maaltijdcoach ☐ Keukenmedewerkers ☐ Familie ☐ Referentiepersoon palliatieve zorg en dementie 	<p>Als eten een zorg wordt, Sabine Boerjan, 2014, Acco</p> <p>https://www.pallialine.nl/uploaded/docs/Kwaliteitskader_pz/Meetinstrument_Mondstatusscorelijst.pdf?u=1Pp0xQ</p> <p>www.gezondemonde.be</p>
----------------	--	---	---

Incontinentie	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Wordt de bewoner nog op het toilet gezet? Is dit een meerwaarde of eerder een last voor hem/haar? ☐ Is er voldoende bescherming voor de stuit i.f.v. vochtletsels? ☐ Is het materiaal aangepast, zodat er minder handelingen nodig zijn, bv. urinecatheter, enz.? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Team ☐ Incoverantwoordelijken 	
Fixatie	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Indien de bewoner nog gefixeerd wordt, is dit nodig? 		http://www.dementie.be/themas/referentiekader/praktijktoepassingen/vrijheid-en-fixatie/
Medicatie	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Welke medicatie is noodzakelijk? Wat kan er gestopt worden? Is de jaarlijkse griepvaccinatie nog nuttig? ☐ Wat met jaarlijkse controles voor pacemaker? Wat met dialyse? ☐ Moet er overgeschakeld worden naar pletmedicatie, pleisters of siropen? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Verpleegkundigen ☐ Huisarts ☐ Apotheek ☐ Familie 	www.pletmedicatie.be
Parameters	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Bespreek de zinvolheid van het nemen van de parameters (BD, P, glycemie). ☐ Gewicht en temperatuur zijn belangrijke indicatoren voor de algemene toestand. Koorts wordt behandeld i.f.v. het comfort. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Team ☐ Huisarts 	

Emotionele noden

Betrokkene	Wat?	Door wie?	Hulpmiddelen/literatuur
Bewoner	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Is er voldoende aandacht voor de bewoner, bovenop de technische handelingen? Luister je aandachtig naar de bewoner? Kan de bewoner uiten hoe hij/zij zich voelt? ☐ Wat wenst de bewoner? Kan je bv. aan de hand van foto's, App achterhalen wat de wensen van de bewoner zijn? ☐ Is er voldoende aandacht voor privacy, tijdens de zorg maar ook tijdens een gesprek met de medewerkers of met de naasten? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Hoofdverpleegkundige ☐ Huisarts ☐ Referentiepersoon dementie en palliatieve zorg ☐ Team 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ www.voorikhetvergeet.be ☐ Aan de hand van foto's wensen bevragen ☐ Bordje 'niet storen' voorzien
Familie	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Zijn alle familieleden voldoende ingelicht, ook over het ziekteverloop? Kennen de naasten de wensen van de bewoner? Krijgen zij de kans om vragen te stellen en hun hart te luchten? Weten de naasten bij wie ze met welke vraag terecht kunnen? ☐ Is er voldoende privacy tijdens het bezoek? Kunnen zij helpen bij de zorg indien ze dat wensen? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Hoofdverpleegkundige ☐ Huisarts ☐ Referentiepersoon dementie en palliatieve zorg ☐ Team 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Bordje 'niet storen' voorzien ☐ https://www.vumc.nl/web/file?uuid=acfa4199-3a7d-44a1-9a95-4869c5d3&owner=5ec2d559-9d3f-4285-8cbd-140abc921b69&contentid=10826&disposition=inline
Medewerkers	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Zijn alle medewerkers op de hoogte van de toestand van de bewoner en het daar aan gekoppelde zorgleefplan (ook de kapster, pedicure, kinesist, ergotherapeut, onderhoudsmedewerkers, vrijwilligers, enz.)? ☐ Krijgen de medewerkers de kans om hun hart te luchten en krijgen zij voldoende ondersteuning? 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Hoofdverpleegkundige ☐ Referentiepersoon palliatieve zorg 	

Spirituele noden

Betrokkene	Wat?	Door wie?	Hulpmiddelen/literatuur
Bewoner	☐ Wordt de levensovertuiging gerespecteerd? Is er nood aan bezoek van de geestelijk verzorger? Heeft de bewoner nood aan spirituele begeleiding, bezinningstekst, muziek, kaarsje, paternoster in de hand, enz.?	☐ Team ☐ Hoofdverpleegkundige ☐ Spiritueel zorgteam	
Familie	☐ Heeft de familie nood aan spirituele begeleiding? Is er nood aan een gesprek met de geestelijk verzorger?	☐ Team ☐ Hoofdverpleegkundige ☐ Spiritueel zorgteam	

Financiële noden

Betrokkene	Wat?	Door wie?	Hulpmiddelen/literatuur
Bewoner en familie	☐ Zijn er zaken die nog moeten geregeld worden? Heeft de bewoner recht op een financiële tegemoetkoming?		

Administratie

Denk eraan om alles wat er besproken is te registreren en aan te passen in het dossier van de bewoner. Moeten de behandelrichtlijnen aangepast worden? Is de VZP nog up to date? Maak een palliatief dossier aan, ook al vraag je de palliatieve status nog niet aan.

Bronnen:

http://mailsystem.palliatief.be/accounts/15/attachments/Nieuwsflash/6_handboekzppz_bijlagen.pdf

http://www.palliatief.be/accounts/143/attachments/Brochures/uz_gent_ugent_aanbevelingen_vroegtijdige_zorgplanning_bij_de_oudere_pati__nt_sigrid_van_camp_4_11_2011.pdf

<https://www.uzgent.be/nl/home/Lists/PDFs%20patienteninformatiefolders/zorgplanning-levenseinde-familie.pdf#search=bespreek%20tijdig%20uw%20levenseinde%20???>

<http://www.palliatieve.org/hulpverlener/werkinstrumenten/pijnschalen>

<https://www.iknl.nl/palliatieve-zorg>

Dit document kwam tot stand binnen een specifiek project van Expertisecentrum Dementie Paradox en Palliatieve zorg Gent-Eeklo waarbij verschillende praktische tools werden ontwikkeld.

We stimuleren eenieder om de inhoud van dit document te gebruiken, weliswaar met correcte bronvermelding: 'Project tijdig opstarten van palliatieve zorg in het woonzorgcentrum (voor mensen met dementie)', 2020, ECD Paradox, Palliatieve Zorg Gent-Eeklo.